

הספרי הזה הובא ברש"י על הפסוק הזה (פסוק עקב, יח, וז"ל: "וְשָׁמַתְם אֶת דְּבָרֵי - אף לאחר שתגלו, היו מצויינים במצות, הניחו תפילין, עשו מזוזות. כדי שלא יהיו לכם חדשים כשתחזרו. וכן הוא אומר (ויקרא, לא, ט) הַצִּיבֵי לָךְ צִיָּנִים". עכ"ל. וכן הובא ברמב"ן (פסוק אחרי מות).

והכוונה בזה, שבעצם עיקר המצוות נאמרו רק בארץ ישראל, אולם התורה אומרת שאעפ"כ, כשיגלו מארץ ישראל לחו"ל ימשיכו להניח תפילין וכן שאר המצוות, כדי שאם יחזרו לארץ ישראל, לא יהיו עליכם חדשים.

ולכאורה מה הבעיה שיהיו עליך חדשים, הרי לכאורה אדרבה, מה שהוא חדש הוא יותר מעניין, כמבאר ברש"י (דברים, פסוק ולתחנן, ו, ו) "אֲשֶׁר אֶנְכִי מְצַוְךָ הַיּוֹם - לא יהיו בעיניך כדיוטגמא ישנה שאין אדם סופנה, אלא כחדשה שהכל רצין לקראתה. 'דיוטגמא', מצות המלך הבאה במכתב". עכ"ל.

אלא נראה שקריאת המכתב הוא בוודאי מעניין כיון שזה חדש, אבל כשזה מגיע למעשה, יש הרבה עצלנות ותירוצים שלא לשנות מן המצב. ומה שמדברים על המצוות שזה יהא בעיניך כמו שהיום נצטוו, מדובר במצווה שהיה נוהג כל הזמן, ובזה אומרת התורה שצריך לעשות בחשק כמו שזה היה חדש.

שני סוגי נסיונות בענין דברים חדשים, ולענין ארץ ישראל

וא"כ יש שני סוגי נסיונות בענין דבר חדש. אחד, מצווה שהיה נהוג כבר ומורגלים בזה, יש בזה נסיון שלא עושים בחשק, וזה אומרת התורה שמצווה לחשוב כאילו זה חדש ולעשות בחשק. ומאידך יש מצוות שלא היו כלל נוהגים עד עכשיו, בזה הנסיון הוא שבאמת תעשה מחדש, ולא תשתמט מפני שלא היית מורגל בזה.

ומעין זה מצאנו גם בענין ארץ ישראל, שיש שני חידושים בענין דברים חדשים, אחד, שאם יש כבר ארץ ישראל צריך להרגיש כאילו זה חדש. וכן לענין אם נתעכב חיוב כיבוש וחזר, צריך שלא ישתמט מפני שלא היו מורגלים בזה מקודם.

שמות (יג, יא): "וְהָיָה כִּי יִבְאֶרְךָ ה' אֶל אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָךְ וְלְאַבְרָהָם וְיִתְּנָה לָךְ". ופירש רש"י (סג): "וְיִתְּנָה לָךְ - תהא בעיניך כאלו נתנה לך בו ביום, ואל תהי בעיניך כירושת אבות".

והיינו שצריך להודות להקב"ה כאילו קיבלת את ארץ ישראל היום, ולא רק מצד שנתנו לאבותיך, והניסיון הזה הוא לא על עצם הקבלה, מפני שכבר קבלת זה מדורות, אלא לגבי חיוב הכרת הטוב מהקב"ה, כאילו זה חדש.

ואף שבענין ברכת שהחיינו מברכים רק על כלים חדשים שהשמחה גדולה, אבל אם כבר נתיישן שאין השמחה גדולה, לא מברכים, אבל בענין קבלת ארץ ישראל צריך להודות להקב"ה בשמחה כמו שזה חדש, ומברכים בברכת המזון כל יום.

וכן לענין כיבוש ארץ ישראל, אחרי קרוב לשנה שלאחר מתן תורה היה חל חיוב כיבוש, אחרי גזירת מרגלים נאסר לעלות לארץ ישראל. ואחרי ארבעים שנה שוב חזר החיוב. ואחרי החורבן שוב חזר האיסור מצד ג' שבועות שלא יעלו כחומה, ושלא ימרדו באומות העולם [למ"ד ששבועות אלו הם להלכה]. ואח"כ היה פקידה בימי כורש. וכן אחרי שיש גילוי שנתבטלו השבועות כמו בימי בר כוזיבא, שרבי עקיבא הסכים למרד, או שקיבלו רשות מאומות שאין עוד מרידה באומות העולם, שוב חזר החיוב.

(וכמבואר במכתב של האור שמח (אחרי ועידת סן רימו, שנת תרפ, ראה במאמר ציטול ג' שבועות). ויסוד זה מבואר ברד"ק (תהלים, קמוג) שארץ ישראל יבוא ברשיון האומות. וז"ל: "בְּבֶן אֶדָם שְׁאִין לוֹ תְשׁוּעָה, שאם לא ברצון האל יתברך, אין ביד האדם להושיע חבירו מצרתו, כי לה' לבדו התשועה, והוא יסובבנה על ידי בני אדם, כמו שסיבב תשועת גלות בבל ע"י כורש, וכן לעתיד יסבב גאולת ישראל ע"י מלכי הגוים, שיעיר את רוחם לשלחם, כמו שכתוב (ישעיה סו, ט) 'וְהִבִּיאוּ אֶת כָּל אֲחֵיכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְּחָה לָהּ", וזה יהיה לפי שבטחו ישראל בגלות באל יתברך לבדו". עכ"ל.

והיה גם החלטה של הכנסיה הגדולה של אגודת ישראל [מרינבאד, אלול, שנת תרצז], ע"פ רוב גדולי ישראל, בנשיאות הגאון רבי חיים עוזר גרודזינסקי זצ"ל, שמסכימים עם הקמת שילטון יהודי בארץ ישראל)

אחד מיסודות קבלת התורה הוא לקיים מצוות שלא היו מורגלים

עכ"פ התורה אומרת שבחג השבועות שהוא זמן מתן תורה, צריך להביא מנחה חדשה, היינו המנחה הראשונה של חיטים שמביאים מן התבואה החדשה.

הנהגה אחת מיסודות קבלת התורה הוא לקיים מצוות שלא היו מורגלים, שהרי בני ישראל לא היו מקיימים המצוות לפני זה. ויסוד זה נמשך בכל הדורות, ע"י השינויים באפשרות קיום המצוות.

בשעת מתן תורה, אף שניתנו תרי"ג מצוות, מ"מ הרבה מצוות לא היו בשעת מעשה בפועל אלא רק בכח, וצריך ללמוד אותם כדי שיהא אפשר לקיים כשזה אפשרי.

כמ"ש במסכת קידושין (דף מ"ט): "כבר היה רבי טרפון זקנים מסובין בעלית בית נתזה בלוד, נשאלה שאילה זו בפניהם: תלמוד גדול או מעשה גדול? נענה רבי טרפון ואמר: מעשה גדול, נענה ר"ע ואמר: תלמוד גדול. נענו כולם ואמרו: תלמוד גדול, שהתלמוד מביא לידי מעשה. **תניא**, רבי יוסי אומר: גדול תלמוד - שקדם לחלה ארבעים שנה, לתרומות ולמעשרות - חמשים וארבע, לשמיטים - ששים ואחת, ליובלות - מאה ושלוש; מאה ושלוש? מאה וארבע הויין! קסבר: יובל מתחילתו הוא משמט. וכשם שהלימוד קודם למעשה, כך דינו קודם למעשה, כדרב המנונא, דאמר רב המנונא: אין תחילת דינו של אדם אלא על דברי תורה, שנאמר (משלי, ז' ז'): 'פֹּטֵר מִיָּד מִיָּד רֵאשִׁית מְדוּן'; וכשם שדינו קודם למעשה, כך שכרו קודם למעשה, שנאמר (תהלים, קה, מד-מה): 'וַיִּתֶּן לָהֶם אֲרָצוֹת גּוֹיִם וַעֲמַל לְאֲמִים יִירָשׁוּ: בְּעָבוֹר יִשְׁמְרוּ חֻקָּיו וְתוֹרָתוֹ יִנְצְרוּ'. ע"כ.

ובאמת גם אחרי שניתוסף יובל, היו הרבה שינויים בקיום המצוות, כמו בענין בנין בית המקדש, שמקודם היה ארבע עשרה שנה של גלגל, שהיו במות מותרות, ובבמה הגדולה לא הקריבו כל הקרבנות אלא חלקם, ע"י זבחים (ק"ז, ק"ח), ויש בזה כמה שיטות ואכמ"ל. ואח"כ כשבנו משכן שילה היו הבמות אסורות, ובמשכן שילה הקריבו כל הקרבנות, שלא היה שייך לקיימן בגלגל. ואחר חורבן שילה שוב הותרו הבמות, ולא הקריבו כל הקרבנות בנוב וגבעון אלא חלקם. ואח"כ כשבנו בית המקדש בירושלים שוב נאסרו הבמות, והקריבו כל הקרבנות בירושלים.

ואחר החורבן שוב נשתנו הרבה דברים, שלא היה אפשרות לקיים מצוות קרבנות, ושוב בתקופת בית שני נתחדש חיוב קרבנות אף שלא היה בית ממש רק מזבח, והקריבו קרבנות על מזבח החיצון, ואח"כ בנו הבית ונתחדשו המצוות שחייבים בהיכל וקודש הקדשים, כמו קטורת ולחם הפנים והדלקת הנרות ועבודת יום הכיפורים, ואחר החורבן נתבטלו הקרבנות, ומצד שני נתחדש מצוות לולב כל שבעה בגבולים זכר למקדש ויום הנף כולו אסור.

ויוצא מזה, שבשעת מתן תורה, יש הרבה מצוות שלא היה אפשר לקיים, ורק אח"כ נתנו לקיים, ולאט לאט ניתוספו מצוות שניתן לקיים בפועל.

אולם כל דבר שנתחדש אפשרות קיומו בא בקושי ובכבדות, וממילא צריך קבלת עול מלכות שמים מחדש בכל פעם, ולצאת מן הרגילות ולקבל עליו המצוות ששייך לקבל.

וכדי להקל על עבודה זו, הקב"ה ציוה לקיים כל המצוות שאינם תלויות בארץ כבר בחו"ל, כדי שכשיחזרו לארץ ישראל יהיה יותר קל לקיים כיון שכבר מורגלים. אולם באמת כשמגיעים לארץ ישראל מחייבים לקיים גם מצוות התלויות בארץ, אבל זה באמת הולך בקושי ובכבדות.

קרבנות בזמן הזה

וכעת שאנו כבר בארץ ישראל, עדיין חסר לנו הרבה מצוות, ואחד מן הדברים כל מה שנוגע לקרבנות.

וכשזה אפשרי, צריך להקריב קרבנות, אף שלא היו מורגלים בזה, ע"י בחזון איש (אה"ע סי' ז' ס"ק ז') וז"ל בתו"ד "לכן בזמן הזה אי איתיהיב רשות להקריב קרבן פסח אין לבטל בשביל שאין לנו כהן מיוחס... ושמענו שדנו בזה רבותנו אחרונים ז"ל, ועוד דנו משום חסרון תכלת לאבנט".

וא"כ חיוב הקרבת קרבנות בענין יוחסי כהונה יש רק חשש דרבנן, וספק דרבנן לקולא, ובעיקר במה שנוגע לביטול מצווה. **ואחרי** גילוי התכלת, נשאר בעיקר "אם יתנו רשות", והכוונה בזה, רשות מן המלכות השולטת, וכשיבוא הזמן שהמלכות תיתן רשות להקריב קרבנות, יחזור חיוב קרבנות, ולא משנה איזה סוג מלכות, שהרי רבי עקיבא איגר והחתם סופר (אוצר בתשובת חת"ס, יו"ד סי' רל"ו) היו דנים על

הקרבת קרבנות אילו יקבלו רשות מן המלכות הטורקית שהיה שולט אז. רק למעשה כתבו שלא שייך כלל לבקש מהם רשות.

(הג"ה, בענין צבע ארגמן)

ראיתי בבעל העיטור בשם רב נחשון גאון שצבע ארגמן הוא סגול. וז"ל ספר העיטור (הלכות לילית, דף סו טו ע"ג): "בשאלה לר' נחשון ריש מתיבתא תכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד ושמו על שם ערבי למאסמ"א וארגמן בנפסגא"ה".

התרגום של **למאסמא** הוא צבע השמים, וזה תכלת. והמילה **בנפסגאה**, זה מילה שניכרת היום בערבית binfasji. והתרגום של מילה זו הוא סגול. ע"כ ההג"ה.

תרומה מדאורייתא כשרוב ישראל על אדמתם

וכן תרומה מדאורייתא יחזור כשרוב ישראל על אדמתם, גם לפני ביאת הגואל.

כמ"ש החזו"א (ורע"ס, דף קמו ע"ב) וז"ל: "אבל תרומה קידוש הארץ הוא ע"י מלך ונביא וישראל להסכים שתתקדש ולא נתחייבו ישראל בתרומה בז' שכבשו ורק תנאי דביאת כולם ילפינן תרומה מחלה ואם ישבו רוב ישראל אף בזמן הגלות תחזור חיוב תרומה מה"ת וכמו שפירש הכ"מ פ"א מה"ת הכ"ו הא דכ' רבינו שם ה"א שנוהג שלא בפני הבית ובה"ה שקדושה שני' נתקדשה לעתיד לבוא". עכ"ל.

ואם יהא תרומה דאורייתא, יש כמה דברים שצריך להחמיר, היינו כל דבר שהקילו משום שסמכו משום שתרומה דרבנן.

קבלת התורה בכל דור ודור מחדש

עכ"פ החיוב של קבלת התורה, הוא בכל דור ודור, שהרי כעת שעם ישראל חזר לארץ ישראל, ניתוספו הרבה מצוות שלא היה שייך מקודם, וכן יתקיים עוד ועוד. וכעת עכ"פ יש חיוב ללמוד כל אותם המצוות, כדי שאם יתאפשר לקיים יוכלו לקיים אותם. וכן יש לעשות תירגולים בהקרבת קרבנות, כדי שאם יתאפשר לקיים בפועל יהיו כבר מוכנים.

וכן כשחלק מעם ישראל עזב את התורה, יש חיוב להחזיר את קיום המצוות, וזה ג"כ לצאת ממה שהיו מורגלים עד עכשיו, ובאמת חיוב לחזור בתשובה יש לכל אחד, גם מי ששומר תורה ומצוות, על מה שלא קיים עד היום.

וכן כעת יש שינויים בכל החיים מחמת התחלפות הטכנולוגיה, וזה מביא לידי נסיונות אחרים שלא היו מורגלים מקודם, וצריך לבדוק כל דבר מה התורה אומרת על המצב החדש, ועי' מה שכתבנו במאמר טכנולוגיה מתקדמת בשבת, והתולדות).

וכן כעת יש ריבוי ילודה בתוך שומרי תורה ומצוות הרבה יותר מאצל החילונים, ואם זה יתמשך לכיוון הזה בסופו של דבר יהיו יותר שומרי תורה, וא"כ יהא רוב במדינה שומרי תורה, וא"כ לכאורה אפשר להקים ממשלה על פי תורה, אולם צריך לדעת איך באמת עושים מלכות ע"פ תורה, וגם יהיו מוכנים להקים מלכות ע"פ תורה, ויש בזה הרבה הלכות שצריך לדעת.

וא"כ יש קבלת התורה מחדש בכל דור ודור, ובכל שנה ושנה, ובזה יש להבין שחג השבועות, שזה זמן מתן תורתנו שעם ישראל אמרו נעשה ונשמע, צריך כל דור ודור וכל שנה ושנה, וכל זמן וזמן, לבדוק מה התורה אומרת כעת אחרי השינויים שקרו בעולם, ולקיים כל המצוות, כמו זה עכשיו וכל מה שנתחדש. וכן צריך לחזק לקיים מצוות שכבר היו מורגלים, בחיות חדשה כאילו זה עכשיו מתחיל. ובזה מובן שביום זה מקריבים קרבן שנקרא **מנחה חדשה**.

(ועי' בענין החיבור בין שתי הלחם וקבלת התורה במאמר עיקר חג שבועות, עומר ושתי הלחם - ארץ ישראל, וכן במאמר נעשה ונשמע ושני שעירים)

נספח

דעת הגר"א שיש להשתדל להקריב קרבן התמיד

מסורת זו הביא בספר קרנות המזבח² "אחר כל הדברים והאמת הביאו לפני ספר חדש מחודש שמו קול מבשר, נדפס בירושלים ת"ו בהסכמת גדולי ירושלים ת"ו, ושם נאמר בשם הג"מ ר' ישראל משקלאוו בעהמ"ח ס' תקלין חדתינן על ירושלמי שקלים, והוא הי' תלמיד הג' מהר"ח מוואלאזין והעיד כי שמע מרבו הג' מהר"ח מוואלאזין ששמע כמ"פ מפי הגר"א זצלה"ה שאמר יתנו לנו הר הבית להקריב בו רק פ"א ויהי לאחר הפעולה, כן אמר בל"א, וע"כ כל ישראל מחויבים להשתדל בזה כפי יכולתם". עכ"ל.

וכן בספר סלו סלו המסילה³, וז"ל: "אכן ידעתי בטוב דברי אלקים חיים מהגאון ר' חיים זצ"ל, כי למדתי אצל הגאון הצדיק המחוכם בכל החכמות ר' יוסף זונדיל סלאנטער זצ"ל, אשר שבק(ו) חיים בירושלים בקדושה ובטהרה, והוא היה תלמיד מובהק של הגאון קדושה' ר' חיים מוואלאזין זצ"ל, אשר כל דבריו וסיפוריו תמיד מרבו המובהק הגר"א מוויילנא זי"ע, והיה רגיל לומר משמו כדברים האלה, היינו אם נשיג רק הר הבית להקריב עליו קרבן תמיד פעם אחת - הרי זה לאחר המעשה. והיה מדבר זאת בלשון אשכנז לשונינו בזה הלשון: "אז מיר וועלין זיך אריוף חאפין מיט דען קרבן תמיד אויף דען הר הבית איז שאן נאך אללעם". וזאת דעתו הנשגבה אשר קרני הודו קבירא בי מאז, אשר שמע מרבו, ורבו מרבו הקדוש הגר"א מוויילנא זי"ע". עכ"ל.

2 מאת הג"ר חיים יאקיל סאווע, רב ק"ק טוטשין, ואח"כ רב ק"ק קאלק. הספר נדפס בווארשא שנת תרפ"ח. עמוד 47, אות מח. במהדורת ירושלים (מכון אופק, נכדי המחבר, שנת תשס"ה, עמוד 11) הובא: "סיפר הרה"ג ר' שניאור קוטלר זצ"ל בשם אביו הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל, שרבינו המחבר היה מיווד ומקורב ביותר למרן החפץ חיים זצ"ל, וכשהיה רבינו בא לבקרו, היה מרן החפץ חיים עומד לפניו מלוא קומתו מפני כבוד תורתו". וכו' עיי"ש. ועוד שם: "מרן החזון איש זצ"ל הכיר את המחבר והיה מעריצו כאחד מצדיקי הדור". וכן היה ממנהיגי אגודת ישראל (שם עמוד 15).

3 מאת הג"ר נתן פרידלנד, תלמיד הגאון רבי זונדל סלנט, נכתב שנת תרכ"ב, עמוד 125